מפגש עם ספר בכיתה - "איפה אין יופי " **מאת:** יואב בלום

מבנה מהלך ההוראה

א. טרם קריאת הספר

שלב זה כולל מידע כללי על הספר והצעות להטרמה מושגית ורגשית, כהכנה לקריאה משמעותית.

ההצעות נועדו לסייע ביצירת הקשר ראשוני, בעוררות ידע קודם ובהתכוננות לשיח ולקריאה.

ב. במהלך קריאת הספר:

- ***קריאה ראשונה***

בשלב זה מוצע לעשות במהלך הקריאה עצירות לצורך שיח שיסייע בהבנת העלילה, בניבוי, בבירור מושגים ובמעקב אחר התפתחות ההתרחשויות והדמויות.

- ***קריאה חוזרת — העמקה ושיח רגשי***

שלב זה מציע חזרה אל הטקסט לצורך העמקה בתכנים, באיורים ובמסרים מרכזיים.

ההצעות מזמנות שיח רגשי וערכי ופרשנות רחבה יותר של הסיפור.

ג. לאחר קריאת הספר

שלב זה כולל הצעות לפעילויות העשרה ולעיבוד חוויית הקריאה. הפעילויות מרחיבות את השיח אל מעבר לטקסט, ומחברות בין הספר לעולמם של התלמידים.

א. כללי — על הספר

1. תקציר

יום אחד אבא מציב בפני גליה אתגר, לגלות איפה אין יופי. אבל - האם יש בכלל מקום כזה? גליה, שרואה יופי אפילו בשאריות של עגבנייה, יוצאת למסע חיפושים, ובדרך מגלה עוד המון דברים יפים.

2. נושאים וערכים העולים מן הספר

- **"חידה" ככלי שיחה וחקר בכיתה**

אביה של גליה מציג בפניה חידה שפותחת לה צוהר לעולם של חקירה והתבוננות מעמיקה. כפי שהשאלה שלו שלחה את גליה לחקור ולגלות, הספר מזמין אותנו להפוך את ה"חידה" לכלי שיחה בכיתה, לשאול שאלות שאין להן תשובה אחת נכונה, לעודד סקרנות ולתת מקום לתפיסת העולם האישית של כל ילד וילדה.

- **נקודות מבט שונות**

לעיתים קרובות הנטייה שלנו היא לקטלג דברים באופן פסקני, למשל לומר על משהו שהוא "יפה" או "מכוער", אך הספר מגלה שעל כל דבר אפשר להסתכל מנקודות מבט שונות, ולכל אחד דרך משלו להסתכל על דברים ויכולת להעניק להם משמעות משלו.

- **עיניים טובות- הבנה רגשית חברתית**

את האופן שבו גליה מתבוננת בדברים ניתן להרחיב לעולם החברתי - לחיים בבית, בקהילה, בכיתה ובחצר — ובהשראתה לעודד את הילדים לזהות חוזקות ויופי בכל חבר, מקום ומצב.

ציטוט מארון הספרים היהודי

"אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְּעִתּוֹ "

(קהלת ג, יא)

לכל דבר יש את הרגע שבו היופי הייחודי שלו מתגלה

לפני קריאת הספר

ב. הטרם לקריאת הספר

בשלב זה מוצעת היכרות ראשונית עם הספר ופתיחה של שיח מקדים לקראת הקריאה.

הספר מוצג בפני התלמידים בשמו, עם הזמנה להתבוננות בכריכה כבסיס לשיח ולניבוי.

שם הספר מנוסח כשאלה פתוחה שמעוררת סקרנות, ומאפשרת לתלמידים להפוך לשותפים פעילים בפתרון החידה עוד לפני הקריאה.

תוכלו להציג לתלמידים את כריכת הספר ולשאול: איפה אין יופי בעיניכם?

כדאי להדגיש בפני התלמידים שאין תשובה אחת נכונה, ויהיה מעניין לשמוע את התשובות והמחשבות שיעלו מהם.

במהלך קריאת הספר

ג. קריאת הספר — קריאה ראשונה מלווה שיח

בשלב זה מוצעת קריאה ראשונה של הספר, עם עצירות לשיח במקומות נבחרים לאורך הטקסט.

העצירות נועדו לתמוך בהבנת הנקרא, בניבוי ובהתמצאות בעלילה. כדי להימנע מעצירות מרובות מדי, שעלולות לפגום בחוויית ההאזנה של התלמידים, יש לבחור אותן מתוך ההצעות לעצירה.

- כשאבא שואל את השאלה —

  למה גליה מחליטה שזו "חידה של גדולים"? (ניטור הבנה)

- **כשגליה יוצאת לבדוק איפה אין יופי-**

מה דעתכם, היא תצליח למצוא מקום כזה? (שאלת ניבוי)

- **כשגליה רואה בחול קוביות זוהרות —**

האם באמת יש שם קוביות? (ניטור הבנה)

מה ההבדל בין הדרך שבה הביטה בחול בהתחלה ובין הדרך שהביטה בו אחר כך?

- **כשגליה חושבת שהיא צריכה ללכת למקום "מלוכלך ומגעיל"-**

למה גליה חושבת כך? מה היא מנסה לבדוק? (ניטור הבנה)

- **כשגליה שואלת: "הרי לא יכול להיות שמשהו יהיה גם עצוב וגם יפה, נכון?"**

מה דעתכם? זה נכון? האם לדעתכם היא תצליח לגלות משהו יפה במקום עצוב? (שאלת ניבוי)

- **כשאבא עונה בסוף לגליה שאולי זה תלוי במי שמסתכל —**

אם מישהו אחר היה מסתכל על אותה עגבנייה מרוחה, גם הוא היה רואה תכשיט?(ניטור הבנה)

ד. קריאת הספר — קריאה חוזרת להעמקה ולשיח רגשי

הקריאה החוזרת מאפשרת העמקה בתכנים, במסרים וברבדים לשוניים וחזותיים, לצד פיתוח שיח רגשי. שלב זה כולל הצעות לעצירות נוספות במהלך הקריאה לצורך התעמקות במשפטים מתוך הכתוב, באיורים ובחוויות של הדמויות.

התחילו בשחזור העלילה עם התלמידים, ולאחר מכן עברו לשאלות. תוכלו לבחור שאלות מתוך הרשימה:

- **תוכלו לעצור בכל כפולה, להציג את האיור ולשאול:**

גם אתם חושבים שזה יפה? אילו פרטים קטנים נוספים אתם מגלים באיורים? האם הם יפים בעיניכם?

- **אם נאמץ את המבט של גליה - איזה יופי נמצא?**

אם כל אחד יסתכל ממש קרוב למה שמתחת לעיניו? ואם נדמיין מקום רחוק כמו גליה, מה אתם רואים בדמיונכם?

- **מי לדעתכם מחליט מה יפה ומה לא?**

יכול להיות שאחד יחשוב שהשקיעה בים יפה, ואחד יחשוב שלא? יש מי שצודק ומי שלא?

- **האם לדעתכם דבר יפה חייב להיות חדש ונוצץ?**

גם משהו ישן ושבור יכול להיות יפה בעיניכם? למה לדעתכם?

רגע של שיתוף:

- תוכלו לחשוב על משהו שאתם אוהבים והוא יפה בעיניכם, ומישהו אחר יכול לחשוב עליו שהוא סתם "רגיל" או לא מעניין? מה לדעתכם הופך אותו ליפה?
- מה מרגישים כשרואים משהו שהוא יפה בעינינו? איפה מרגישים את זה?
- קרה לכם פעם שהייתם במקום שממש לא רציתם להיות בו כמו תור ארוך או מקום משעמם, ובכל זאת הצלחתם למצוא שם משהו יפה או מעניין?
- גליה מצאה יופי אפילו בקפיצה בחבל. אילו רגעים קטנים ביום שלכם יפים בעיניכם או אהובים עליכם?

- **ארון הספרים היהודי - העמקה רעיונית וחיבור בין הציטוט לספר**

"את הכל עשה יפה בעתו" (קהלת ג', יא)

כאשר אתם מקריאים לתלמידים את הפסוק, כדאי לעצור ולהתעכב על המילה "בְּעִתּוֹ" כלומר, את הכל עשה יפה בזמן שלו, ברגע הנכון לו. אחרי כן אפשר לשאול: מה לדעתכם הכוונה בפסוק הזה?

- ספרו לתלמידים ששלמה המלך מגלה לנו סוד: לכל דבר יש את הרגע שבו היופי הייחודי שלו מתגלה. כך למשל, הגשם יכול להיראות בעינינו לפעמים כאפור ומציק, אך "בעתו", כשהאדמה צמאה, הוא הדבר היפה ביותר, וזחל פשוט הופך בזמן הנכון לו לפרפר מרהיב.
- האם אתם יכולים לחשוב על עוד משהו בטבע או בחיים שנראה בהתחלה רגיל או פשוט, אבל בזמן מסוים הוא הופך למקסים? למשל: עלי שלכת, ענן שמקבל צורה, או גרעין באדמה שהופך לפרח.

לאחר קריאת הספר

ה. לאחר קריאת הספר — פעילויות העשרה

שלב זה מציע מגוון פעילויות העשרה בעקבות קריאת הספר. הפעילויות נועדו להרחיב את חוויית הקריאה, לעבד את התכנים והמסרים, ולחבר בין הסיפור לעולמם של התלמידים והקהילה שבה הם חיים.

1. **פעילות העשרה בעקבות הפסוק "את הכל עשה יפה בעתו"**

כדי לחבר את המשפט לסיפור נסו לדפדף בעותק האישי ולחפש יחד: איפה בספר גליה מראה לנו שיופי לא חייב להיות מושלם או נמצא לפעמים דווקא בדבר זמני, חולף, יומיומי? אולי שאריות העגבנייה בחדר האשפה שיש להן צבע נוצץ כתכשיט ואולי בפרטים הקטנים שברחוב?

2. **פיתוח מיומנויות - זה נראה לי כמו....**

כשגליה מתבוננת בתשומת לב בגרגירי החול, הם נראים לה כמו קוביות זוהרות בשמש; לכלוך יבש נראה לה כמו איים על מפה סודית; ועגבנייה מרוחה נראית לה כמו תכשיט נוצץ. בהשראתה, תוכלו להפוך את ההתבוננות מקרוב למשחק של דימויים ודמיון: אפשר להביא לכיתה קופסה ובה חפצים יום-יומיים פשוטים כמו אבן, מפתח ישן, ענף יבש או צנצנת ריקה. בכל פעם תלמיד אחר יוכל להגריל חפץ מהקופסה, לקחת כמה רגעים להתבונן בו לעומק, ולשתף את חברי הכיתה בתגלית שלו בעזרת המשפט: "זה נראה לי כמו..."

3. **משחק - מי מחליט מהו יופי?**

אפשר להציג לתלמידים תמונות שונות ומגוונות של חפצים, מקומות, בעלי חיים, צמחים ועוד, ולפני כל תמונה לסקרן אותם בשאלות כגון "מעניין מה מחכה בתמונה הבאה... מוכנים? מה זה? האם זה יפה בעיניכם?" אפשרו להשתהות ולהתבונן רגע, ואז מי שבעיניו התמונה מציגה משהו יפה - עובר לפינה אחת של הכיתה; ומי שבעיניו מה שמוצג אינו יפה - עובר לפינה אחרת. כך יוכלו התלמידים לראות באופן מוחשי שאין תשובה אחת נכונה, ושטבעי לחלוטין לראות דברים באופנים שונים.

4. **יצירה - אלבום כיתתי**

תוכלו להזמין כל תלמיד ותלמידה להכין דף אישי לאלבום כיתתי, למצוא או ליצור משהו שיפה בעיניהם ולחתום את שמם בתחתית הדף.

אפשר לצלם תמונה ולהדפיס, לגזור ממגזין, לצייר, ליצור בצביעה או בהדבקה. את כל הדפים האישיים ניתן לאגד לאלבום משותף שכותרתו: "היופי בעיני המתבונן".

5. **שיחה בליווי כרטיסיות בקבוצות קטנות**

כשגליה מגיעה לבית החולים לבקר את סבא, היא תוהה אם אפשר למצוא יופי גם במקום שמרגישים בו עצובים — ומגלה גם שם דברים טובים ויפים. גם התלמידים יכולים להתנסות בלמצוא יופי גם ברגעים עצובים או פחות יפים.

בקבוצות קטנות תוכלו לחלק כרטיסיות שבהן מתוארים מצבים לא נעימים, למשל יום גשום שביטל טיול, נפילה מאופניים, משחק שנשבר ועוד. הקבוצה צריכה לחשוב ביחד: מה לדעתכם בכל זאת יכול להיות יפה או טוב באותו המצב? אולי הטיול שבוטל הוחלף ביום כיף משפחתי בבית? כל רעיון יתקבל בברכה.

ניתן להרחיב את הפעילות ולהזמין את הילדים לחשוב ולשתף במצבים שקרו להם ולנסות לחפש בהם את נקודות ה"יופי".

6. **שמע** — סרקו את הקוד ותוכלו להאזין לסיפור בהסכת של ספריית פיג'מה

7. **רעיונות נוספים תוכלו למצוא באפליקציית פינטרסט, בעמוד של ספריית פיג'מה, חפשו את דף הספר "הפרס הגדול".**